

Лабада Таццяна Анатольеўна.

*“Беларуская хатка”, філіял установы “Дзяржаўны музей гісторыі
беларускай літаратуры”*

Ушанаванне памяці Змітрака Бядулі ў музеі “Беларуская хатка”

Напэўна, многія ведаюць музей “Беларуская хатка” ў Мінску – колішні філіял Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. Сталай грамадскасці ён больш знаёмы як філіял Літаратурнага музея Максіма Багдановіча. Менавіта як структурная адзінка апошняга амаль 35 гадоў таму была створана і адчынілася ў ліпені 1991 г. “Беларуская хатка” [3, с. 84].

З такой назвай у пачатку ХХ ст. існаваў клуб беларускай інтэлігенцыі, куды ўваходзіў шэраг асоб – чыннікаў Беларускага таварыства дапамогі ахвярам першай сусветнай вайны. Сярод іх – Ядвігін Ш., У. Фальскі, У. Галубок, Л. Сівіцкая і інш. Менавіта яны нанялі дом, дзе цяпер музей, у настаўніка Лібава-Роменскай чыгункі С.І. Рэдзкі пад бясплатную сталоўку для бежанцаў-яўрэяў, лічачы іх “элементамі, прыхільным да беларусаў” [1, с. 100].

Да восені 1915 г. шырокая дзейнасць па дапамозе бежанцам яшчэ не вялася. Таварыства існавала ў асноўным на паперы. Але па прыездзе Л. Сівіцкай справы актывізаваліся. Якраз тады ў Мінск прыехаў і С.Я. Плаўнік. Ён адразу ўключыўся ў работу Мінскага аддзела Беларускага таварыства дапамогі пацярпелым ад вайны. На момант адкрыцця сталовак для бежанцаў Бядуля працаваў у Кашарах і змог стаць (як узгадвала З. Верас) снабжэнцам. І са сваімі здольнасцямі даставаць дэфіцытныя прадукты, якіх так не хапала бежанцам, вельмі часта выручаў супрацоўнікаў Таварыства [1, с. 102].

Калі хваля ўцекачоў спала, бясплатная сталоўка для яўрэяў зачынілася. Тады частку дома на тры пакоі з кухняй у С.І. Рэдзкі наняў З. Бядуля і пасяліўся тут з сёстрамі Рэняй і Геняй. А ўвосень 1916 г. у Мінск вярнуўся

М. Багдановіч і са згоды З. Бядулі заняў адзін з пакояў – самы вялікі – з асобным уваходам [1, с.113].

Максім з'ехаў у канцы лютага 1917 г. Пасля тут знаходзілі прытулак розныя беларускія асобы, бо Змітрок Бядуля быў гасцінным чалавекам. Пакінуў гэты дом Самуіл Яфімавіч у пачатку 1919 г., пераехаўшы ў будынак “Беларускай хаткі” на Захар’еўскую, 18 [2, с. 102].

Так сталася, што дом С.І. Рэдзкі – адзінае ацалелае месца, дзе жыў Максім Багдановіч у Мінску. Таму экспазіцыя музея стала своеасаблівым працягам пятай залы Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, пашырыўшыся тэмамі грамадскага і літаратурнага руху ў Мінску падчас першай сусветнай вайны.

Асобе Змітрака Бядулі было адведзена асаблівае месца. У двух пакоях, а таксама ў вялікай зале можна пабачыць матэрыялы, прысвечаныя яму і яго сям’і.

Змітрака Бядулю ўшаноўваюць у музеі “Беларуская хатка” на працягу яе існавання ў розных формах працы. Такім чынам, тут адбываюцца літаратурна-музычныя імпрэзы да розных падзеяў і юбілейных дат, прэзентацыі кніг, выстаўкі. На прасторы музея праходзілі здымкі тэлевізійных праграм і сюжэтаў, прысвечаных пісьменніку, а таксама грамадзянская цырымонія развітання з прахам С.Я. Плаўніка. Некаторыя з гэтых мерапрыемстваў былі зафіксаваныя і захоўваюцца ў фотаархіве “Беларускай хаткі”.

Апошнім часам музей стаў папулярываваць сваю дзейнасць, а таксама творчасць пісьменнікаў-жыхароў дома і чыннікаў клуба інтэлігенцыі “Беларуская хатка” праз сацыяльныя сеткі. У гэтым рэчышчы створана рубрыка #паэтычная хвілінка, у якой з’яўляюцца як графічныя, так і відэа-сюжэты па творах пісьменнікаў. Безумоўна, Змітрок Бядуля са сваімі лірычнымі і грамадзянскімі ўзорамі паэзіі і прозы займае адно з прыярытэтнейшых месцаў. У згаданай рубрыцы на старонцы “Беларуская хатка” ў Фэйсбуку размяшчаюцца ў першую чаргу творы, напісаныя ў

перыяд Першай сусветнай вайны і бліжэй да яго. Але гэтым не абмяжоўваемся. Мяркуем папулярываваць і творы іншага перыяду.

2021 год таксама абяцае шэраг мерапрыемстваў з нагоды 135-годдзя з дня нараджэння выдатнага творцы, якія мы збіраемся правесці.

Музей абвясчае конкурс дзіцячых малюнкаў. У плане – арганізацыя часовай літаратурна-дакументальнай экспазіцыі, інтэрактыўныя музейныя заняткі з выкарыстаннем твораў пісьменніка і інш.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Верас, З. Выбраныя творы / З. Верас ; уклад., прадм., камент. Г. Запартыка. – Мінск: Беларуская навука, 2015. – 572 с. – (Беларускі кнігазбор: БК Серыя I, мастацкая літаратура).
2. Ліст супрацоўнікам музея ад Л.А. Сівіцкай-Войцік ад 28.12.1986 г. КП 7665/АЭ 191.
3. Лабада, Т.А. “Беларуская хатка”: стварэнне мемарыяльнага дома-музея // Род. слова. – № 8. – 2020. – С. 84–87.